

Redakcja: Grzegorz Gil (dyrektor IEŚ), Anton Saifullayev
(zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji),
Spasimir Domaradzki, Bartłomiej Krzysztan, Damian Szacawa,
Agata Tatarenko

Nr 1681 (186/2026) | 13.08.2026

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Agata Domachowska

Serbia–Stany Zjednoczone: zacieśnianie dwustronnych relacji

Inauguracja Dialogu Strategicznego USA–Serbia w lipcu 2026 r. stanowi ważny krok w rozwoju relacji dwustronnych od czasu objęcia władzy przez Aleksandra Vučića. Powołanie stałego mechanizmu konsultacji wskazuje na gotowość obu stron do wzmacniania współpracy w obszarach energetyki, bezpieczeństwa, nowych technologii oraz nauki. Jednocześnie charakter podpisanych porozumień oraz utrzymywana przez Belgrad polityka balansowania nie pozwalają mówić o strategicznej reorientacji serbskiej polityki zagranicznej. Dialog należy raczej postrzegać jako element szerszej rywalizacji geopolitycznej Stanów Zjednoczonych, Unii Europejskiej, Chin i Rosji o wpływy na Bałkanach Zachodnich, w której Serbia pozostaje jednym z kluczowych aktorów.

Słowa kluczowe: Serbia, USA, partnerstwo strategiczne, Rosja, Chiny, UE

Stosunki Serbii ze Stanami Zjednoczonymi należą do najbardziej złożonych relacji bilateralnych w Europie Południowo-Wschodniej. Ich współczesny charakter wyznacza współistnienie rozwijającej się współpracy gospodarczej oraz w dziedzinie bezpieczeństwa z utrzymującymi się fundamentalnymi rozbieżnościami dotyczącymi statusu Kosowa, polityki wobec Federacji Rosyjskiej i Chin. Choć stosunki dyplomatyczne między oboma państwami sięgają XIX w. i zostały formalnie nawiązane w 1881 r., to ich obecny kształt pozostaje przede wszystkim konsekwencją wydarzeń z lat dziewięćdziesiątych XX w.

Rozpad Jugosławii, sankcje międzynarodowe nałożone na Federalną Republikę Jugosławii (FRJ), której częścią była Serbia, oraz interwencja NATO w FRJ w 1999 r. doprowadziły do głębokiego kryzysu w relacjach dwustronnych. Bombardowania Serbii w czasie interwencji pozostają jednym z najważniejszych elementów serbskiej pamięci zbiorowej i nadal w dużym stopniu determinują sceptyczny stosunek znacznej części społeczeństwa do Stanów Zjednoczonych. Dopiero po odsunięciu od władzy prezydenta FRJ Slobodana Miloševicia w 2000 r. rozpoczął się stopniowy proces odbudowy współpracy politycznej, gospodarczej i wojskowej, mimo utrzymujących się sporów dotyczących uznania niepodległości Kosowa.

W okresie rządów premiera, a obecnie prezydenta Aleksandra Vučića Serbia konsekwentnie prowadzi politykę zakładającą utrzymywanie dobrych relacji zarówno z Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi, jak też Rosją i Chinami. W tym kontekście Waszyngton postrzegany jest przede wszystkim jako istotny partner w obszarze gospodarki i bezpieczeństwa, którego znaczenie wzrosło wraz z pogarszającymi się stosunkami Zachodu z Rosją po 2022 r.

Wyraźne ocieplenie relacji Serbii ze Stanami Zjednoczonymi nastąpiło podczas pierwszej kadencji prezydenta Donalda Trumpa¹. Kulminacją tego procesu było podpisanie przez Serbię i Kosowo porozumienia waszyngtońskiego we wrześniu 2020 r., którego głównym celem było rozwijanie współpracy gospodarczej oraz realizacja projektów infrastrukturalnych ([Komentarze IEŚ, nr 248](#)). Chociaż porozumienie nie doprowadziło do przełomu w kwestii normalizacji stosunków między Belgradem a Prisztiną, to stworzyło nową płaszczyznę współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, koncentrującą się na inwestycjach, handlu i rozwoju regionalnym.

¹ Warto dodać, że od miesięcy prezydent A. Vučić nieustannie zaprasza prezydenta D. Trumpa do złożenia wizyty w Serbii, podkreślając, że jest on najpopularniejszym amerykańskim prezydentem w tym bałkańskim kraju.

W ostatnich latach (2025-2026) można zaobserwować intensyfikację dialogu politycznego pomiędzy Belgradem a Waszyngtonem. Podczas pobytu w Nowym Jorku we wrześniu 2025 r., związanego z udziałem w corocznej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, prezydent A. Vučić odbył rozmowę z sekretarzem stanu USA Markiem Rubio. Jej głównymi tematami były: współpraca gospodarcza, rozwiązanie kwestii amerykańskich cel², nowe inwestycje, energetyka oraz nowe technologie. Jednocześnie prezydent Serbii podkreślił znaczenie strategicznego dialogu z USA, dziękując administracji amerykańskiej za zaangażowanie w utrzymanie bezpieczeństwa społeczności serbskiej w Kosowie oraz wsparcie dialogu Belgrad–Prisztina.

Podobny charakter miały rozmowy serbskiego prezydenta z amerykańskimi kongresmenami Michaeliem Turnerem (Partia Republikańska) i Donaldem Norcrosssem (Partia Demokratyczna) w listopadzie 2025 r. Ich tematem był m.in. kwestie bezpieczeństwa energetycznego Serbii, w szczególności przyszłość serbskiej spółki naftowej (*Naftna Industrija Srbije*, NIS), integracja europejska Serbii oraz sytuacja na Bałkanach. Wypowiedzi A. Vučića wskazywały na gotowość do dalszego pogłębiania współpracy z USA oraz utrzymywania regularnego dialogu politycznego w sprawach o znaczeniu strategicznym.

Jednocześnie w lutym 2026 r. Serbia wzięła udział w Transatlantyckim Szczycie Bezpieczeństwa Gazowego (*Transatlantic Gas Security Summit*)³, zorganizowanym przez Krajową Radę ds. Dominacji Energetycznej (*U.S. National Energy Dominance Council*), którego celem było zwiększenie odporności europejskiego rynku gazu ziemnego oraz dywersyfikacja źródeł i tras dostaw tego surowca do Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej. Serbska minister górnictwa i energetyki Dubravka Đedović Handanović podpisała wówczas wspólne oświadczenie dotyczące bezpieczeństwa dostaw gazu. Dokument zakłada współpracę na rzecz zapewnienia stabilnych i przystępnych cenowo dostaw gazu ziemnego, wykorzystania istniejącej infrastruktury oraz – w razie potrzeby – budowy nowych połączeń gazowych. Jak podkreśliła minister, celem Serbii pozostaje zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację źródeł i tras dostaw energii, a nie zastąpienie zależności od jednego dostawcy (w zamyśle – Rosji) zależnością od innego (czyli Stanów Zjednoczonych).

Kolejnym sygnałem zacieśniania relacji były deklaracje prezydenta Serbii z marca 2026 r., kiedy zapowiedział, że Belgrad będzie „inwestował wiele” w poprawę stosunków ze Stanami Zjednoczonymi. W tej samej wypowiedzi A. Vučić podkreślał gotowość do przyspieszenia reform związanych z integracją europejską, wskazując jednocześnie, że największymi przeszkodami pozostają kwestia Kosowa oraz relacje z Rosją. Charakterystyczne jest przy tym, że poprawa stosunków z Waszyngtonem została przedstawiona jako element szerszej strategii wzmacniania pozycji międzynarodowej Serbii, a nie jako odejście od dotychczasowej polityki balansowania pomiędzy głównymi aktorami międzynarodowymi.

Inauguracja dialogu strategicznego USA–Serbia. Inauguracja Dialogu Strategicznego USA–Serbia, która odbyła się 17 lipca 2026 r. w Waszyngtonie pod przewodnictwem sekretarza stanu USA Marca Rubio oraz ministra spraw zagranicznych Serbii Marka Đuricia, stanowi jeden z najważniejszych momentów w rozwoju stosunków dwustronnych od czasu objęcia władzy przez A. Vučića. Minister M. Đurić określił Dialog Strategiczny jako

² Departament Skarbu USA ogłosił w styczniu 2025 r. sankcje wobec NIS, domagając się całkowitego wycofania rosyjskich właścicieli ze struktury akcjonariatu spółki. Rok później węgierski koncern naftowo-gazowy MOL podpisał z *Gazprom Nijft* wiążące porozumienie ramowe dotyczące głównych warunków transakcji zakupu łącznie 56,15% udziałów w NIS należących do rosyjskich podmiotów. Obecnie 44,85% udziałów w NIS posiada *Gazprom Nijft*, 29,87% – rząd Serbii, natomiast zarejestrowana w Petersburgu spółka *Intelligence*, kontrolowana pośrednio przez *Gazprom*, posiada 11,3%. Pozostałe udziały znajdują się w rękach szeregu akcjonariuszy mniejszościowych. USA wydały tymczasową licencję (do 28 sierpnia) pozwalającą spółce NIS kontynuować kluczowe operacje mimo obowiązujących sankcji związanych z rosyjską kontrolą właścicielską, zob. szerzej: V. Bajic, *U.S. renews NIS sanctions waiver, extends ownership talks*, <https://seenews.com/news/u-s-renews-nis-sanctions-waiver-extends-ownership-talks-1299106> [08.08.2026]. Kwestia ta stanowi poważny problem z punktu widzenia Serbii, ponieważ NIS pozostaje kluczowym elementem serbskiego systemu energetycznego – rafineria w Pančevie ma ogromne znaczenie dla krajowego zaopatrzenia w paliwa, zob. szerzej: „Komentarze IEŚ” nr 1495, nr 1451, nr 1401, nr 915.

³ Poza amerykańskimi przedstawicielami w szczycie wzięli udział ministrowie 12 państw europejskich (Polski, Grecji, Bułgarii, Rumunii, Węgier, Słowacji, Ukrainy, Chorwacji, Litwy, Mołdawii, Serbii oraz Bośni i Hercegowiny), a także reprezentanci Komisji Europejskiej.

„historyczny kamień milowy”, zaznaczając, że przywraca on relacjom serbsko-amerykańskim rangę odpowiadającą stosunkom między państwami, które pozostawały sojusznikami podczas obu wojen światowych.

Szczególnie istotnym elementem nowego partnerstwa jest współpraca energetyczna. Podpisanie memorandum dotyczącego infrastruktury energetycznej i regionalnego bezpieczeństwa energetycznego oraz wstępna decyzja o kontynuowaniu przygotowań do realizacji projektu elektrowni szczytowo-pompowej Đerdap III (Żelazna Brama III)⁴ świadczą o rosnącym zainteresowaniu Stanów Zjednoczonych zwiększeniem swojej obecności w strategicznych sektorach serbskiej gospodarki. Wybór projektu, którego koncepcja powstała jeszcze w okresie Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii (SFRJ)⁵, ma wymiar nie tylko gospodarczy, ale też geopolityczny. Realizacja tej inwestycji wpisuje się bowiem w szersze działania zmierzające do dywersyfikacji źródeł energii oraz ograniczania zależności państw Europy Południowo-Wschodniej od rosyjskich surowców energetycznych.

Podobne znaczenie ma decyzja *Export-Import Bank of the United States* o udzieleniu *Telekom Srbija Group* gwarancji kredytowej w wysokości 50 mln dolarów na rozwój infrastruktury 5G z wykorzystaniem zaufanych dostawców technologii. Decyzja ta wpisuje się w amerykańską strategię wzmacniania bezpieczeństwa cyfrowego państw partnerskich oraz ograniczania obecności chińskich dostawców infrastruktury telekomunikacyjnej.

Drugim filarem rozwijającego się partnerstwa pozostaje współpraca wojskowa. Obie strony zapowiedziały intensyfikację kontaktów obronnych, podkreślając znaczenie dwudziestoletniej współpracy pomiędzy Gwardią Narodową stanu Ohio a Siłami Zbrojnymi Serbii w ramach programu *State Partnership Program*. Istotnym elementem tego procesu jest również serbski wniosek o zakup amerykańskiego uzbrojenia, który wskazuje na stopniowe zwiększanie interoperacyjności serbskich sił zbrojnych z armiami państw NATO. Rozwijanie współpracy obronnej wpisuje się w pragmatyczną strategię dywersyfikacji partnerów bezpieczeństwa i unowocześniania potencjału wojskowego. W tym samym kontekście należy postrzegać amerykańskie wsparcie finansowe dla programów humanitarnego rozminowywania, które od wielu lat stanowią jeden z najbardziej trwałych obszarów współpracy obu państw.

Nie mniej istotny jest rozwój współpracy w obszarze nowych technologii i badań naukowych. Decyzja Serbii o przystąpieniu do Porozumień Artemis (*Artemis Accords*)⁶ wskazuje na rosnące zainteresowanie władz w Belgradzie uczestnictwem w zachodnich inicjatywach technologicznych oraz wzmacnianiem współpracy z amerykańskim sektorem innowacji.

Podobną funkcję pełni memorandum dotyczące współfinansowania programu Fulbrighta, w ramach którego Serbia zobowiązała się przeznaczać 300 tys. dolarów rocznie na rozwój wymiany akademickiej. Jednocześnie strona serbska zadeklarowała rozważenie przystąpienia do inicjatywy dotyczącej procesu zwrotu zagrabionych dzieł sztuki przez nazistów (*Best Practices for the Washington Principles on Nazi-Confiscated Art*). Ponadto zapowiedziano otwarcie nowych konsulatów serbskich w Miami i San Francisco. Z kolei Stany Zjednoczone potwierdziły swój udział w Expo 2027, które zostanie zorganizowane w Belgradzie.

Wnioski. Analiza rezultatów pierwszego Dialogu Strategicznego wskazuje, że obie strony dążą do redefinicji wzajemnych relacji poprzez przesunięcie ich ciężaru z kwestii spornych na rozwój współpracy w konkretnych sektorach. Z perspektywy Stanów Zjednoczonych oznacza to próbę wzmocnienia własnej pozycji w Serbii – państwie odgrywającym istotną rolę strategiczną na Bałkanach Zachodnich – oraz ograniczenia wpływów Rosji i Chin w regionie. Szczególne znaczenie może mieć w tym kontekście współpraca w obszarze bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa energetycznego. Obecne uwarunkowania stwarzają bowiem szansę na stopniowe ograniczenie zależności Serbii od Rosji i zmniejszenie jej wpływów w tym obszarze.

⁴ Đerdap III to planowana od lat w Serbii wielkoskalowa elektrownia szczytowo-pompowa nad Dunajem. Ma ona stanowić kluczowy element stabilizacji energetycznej regionu o projektowanej mocy czystej energii sięgającej nawet 2400 MW. Jej budowa ma zakończyć się do 2038 r.

⁵ Đerdap I powstał w 1972 r., a Đerdap II – w 1985 r.

⁶ Są to wielostronne, niewiążące porozumienia, zawierane przez USA z innymi państwami. Dotyczą one zasad regulujących eksplorację Księżyca, Marsa oraz innych ciał niebieskich.

Z perspektywy władz serbskich rozwój partnerstwa z Waszyngtonem stanowi natomiast element polityki zagranicznej prowadzonej przez prezydenta A. Vučića, której celem pozostaje równoczesne utrzymywanie dobrych relacji z Zachodem, Federacją Rosyjską i Chińską Republiką Ludową. Dialog Strategiczny nie oznacza zatem zasadniczej reorientacji polityki zagranicznej Serbii⁷, lecz świadczy o rosnącym pragmatyzmie Belgradu oraz o postępującej instytucjonalizacji współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w obszarach uznawanych przez obie strony za wzajemnie korzystne.

Jednocześnie Serbia staje przed coraz trudniejszym zadaniem utrzymania dotychczasowej polityki równoważenia relacji z głównymi mocarstwami. Pogłębianie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi może prowadzić do napięć w relacjach z Chinami, zwłaszcza w obszarach nowych technologii, telekomunikacji i sztucznej inteligencji. Pod koniec maja prezydent A. Vučić odbył kilkudniową oficjalną wizytę w Chinach, podczas której omawiano m.in. potencjalne inwestycje infrastrukturalne i technologiczne, a także podpisano kilkadziesiąt kolejnych porozumień oraz memorandum o współpracy. Obecny Dialog Strategiczny może zatem ponownie wymusić na Belgradzie podejmowanie decyzji w obszarach, w których interesy Stanów Zjednoczonych i Chin pozostają bezpośrednio konkurencyjne.

Na obecnym etapie jest zbyt wcześnie, aby jednoznacznie ocenić długofalowe znaczenie Dialogu Strategicznego USA–Serbia. Samo ustanowienie nowego mechanizmu konsultacji stanowi niewątpliwie istotny sygnał polityczny i świadczy o wyraźnym zacieśnieniu relacji dwustronnych, jednak nie oznacza jeszcze trwałej zmiany geopolitycznej orientacji Serbii.

O ostrożności w ocenie rezultatów Dialogu Strategicznego świadczy również charakter przyjętych ustaleń. Większość z nich została sformalizowana w postaci memorandum o porozumieniu (*Memoranda of Understanding*), a nie wiążących prawnie umów międzynarodowych. Oznacza to, że ich rzeczywista wartość będzie zależała od stopnia wdrożenia poszczególnych projektów oraz utrzymania politycznej determinacji obu stron.

Najbardziej wymiernym rezultatem Dialogu może być rozwój współpracy energetycznej. Podpisane memorandum dotyczące infrastruktury energetycznej oraz decyzja o rozpoczęciu przygotowań do realizacji projektu elektrowni Đerdap III wpisują się w szerszą strategię Stanów Zjednoczonych i państw zachodnich, której celem jest stopniowe ograniczanie rosyjskich wpływów energetycznych na Bałkanach oraz równoczesne zmniejszanie rosnącej obecności gospodarczej Chin⁸. Z perspektywy Waszyngtonu projekty infrastrukturalne stają się instrumentem oddziaływania geopolitycznego, natomiast dla Belgradu stanowią możliwość modernizacji infrastruktury zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego bez konieczności rezygnacji z dotychczasowej polityki balansowania.

Wreszcie zacieśnianie relacji Serbii zarówno ze Stanami Zjednoczonymi i Chinami, jak i z innymi kluczowymi partnerami międzynarodowymi należy postrzegać nie tylko jako element charakterystyczny polityki zagranicznej Belgradu, lecz także jako instrument wzmacniania pozycji A. Vučića na krajowej scenie politycznej przed nadchodzącymi wyborami parlamentarnymi i prezydenckimi. Można zakładać, że po zakończeniu drugiej i zarazem ostatniej konstytucyjnie możliwej kadencji prezydenckiej A. Vučić będzie dążył do powrotu na stanowisko premiera. Realizacja tego scenariusza może jednak okazać się trudna w warunkach rosnącego poparcia dla alternatywnych sił politycznych, w tym inicjatywy studenckiej, której przedstawiciele od końca 2024 r. organizują masowe protesty. W tej sytuacji polityka zagraniczna może być dla prezydenta Serbii istotnym

⁷ W obecnych uwarunkowaniach politycznych możliwość dokonania przez władze Serbii zasadniczej zmiany kursu polityki zagranicznej pozostaje ograniczona. Wynika to przede wszystkim ze zbliżających się wyborów prezydenckich i parlamentarnych, trwających od wielu miesięcy masowych protestów społecznych, rosnącej mobilizacji i znaczenia ruchu studenckiego, a także stopniowego osłabienia pozycji rządzącej Serbskiej Partii Postępowej (SNS) oraz prezydenta A. Vučića. W rezultacie władze muszą uwzględniać rosnące koszty polityczne ewentualnej korekty dotychczasowej strategii w polityce zagranicznej, co ogranicza ich zdolność do dokonania jej zasadniczego przeorientowania.

⁸ W tym kontekście należy dodać, że Amerykańska Służba Celna i Ochrony Granic (*U.S. Customs and Border Protection*, CBP) wydała nakaz zatrzymania importu miedzi i produktów miedzianych z serbskiej firmy wydobywczej *Zijin Copper*, należącej do chińskiego koncernu, w związku z podejrzeniami, że towary te zostały wyprodukowane z wykorzystaniem pracy przymusowej.

narzędziem wzmocnienia legitymacji wewnętrznej. Sukcesy na arenie międzynarodowej – zwłaszcza te, które można przedstawiać jako dowód skuteczności serbskiej dyplomacji oraz osobistej pozycji głowy państwa – mogą służyć budowaniu wizerunku A. Vučića jako polityka zdolnego do zabezpieczania interesów państwa w warunkach rosnącej rywalizacji geopolitycznej. Szczególne znaczenie ma przy tym utrzymywanie przez Serbię równoległych relacji z USA, Chinami i Rosją.